

DE AFGELASTE PRIMEUR

Jurryt van de Vooren / Sportgeschiedenis.nl

Precies 75 jaar geleden – in de eerste dagen van mei 1940 – had in Nederland het eerste WK hockey ooit moeten worden gehouden. Net in die dagen vielen de Duitsers ons land binnen. Een reconstructie van de wereldprimeur die niet doorging.

Het eerste WK voor hockeymannen werd in 1971 in Barcelona georganiseerd. Het verhaal van de vrouwelijke hockeyers is iets ingewikkelder, omdat er twee organisaties waren die zich hiermee bemoeiden. De International Federation of Women's Hockey Associations hield in 1930 het eerste WK voor vrouwen, waar de wereldhockeybond FIH (Fédération Internationale de Hockey) pas in 1974 mee begon. Dat de vrouwen al vóór de Tweede Wereldoorlog hiertoe initiatief hadden genomen, kwam waarschijnlijk omdat ze niet mochten meedoen aan de Olympische Spelen. Pas in 1980 werden ze daar voor de eerste keer toegelaten.

Dankzij onderzoek in de digitale krantenarchieven van de Koninklijke Bibliotheek blijkt echter dat ook de mannen al voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog een poging hebben gewaagd om een WK in te voeren. Daarmee gaat de geschiedenis van dit evenement dertig jaar verder terug dan we tot nu toe dachten. De FIH had Nederland namelijk al in 1938 aange-

wezen als gastheer voor het WK van 1940. Van 2 tot en met 13 mei had Amsterdam het mannentoernooi moeten houden en van 8 tot en met 12 mei zou in Den Haag het vrouwentoernooi worden gespeeld.

Geen hockey in Helsinki

Voor de Olympische Spelen van 1940 in Tokio stond hockey gewoon op het programma, maar in de zomer van 1938 trok de Japanse organisatie zich terug vanwege de oorlog met China. De bouw van de hockeyterreinen was voor niets geweest. Helsinki kreeg daarop de Spelen toegewezen, maar vanwege de geringe voorbereidingstijd werden er wat sporten van het programma gegoooid. Eén van de slachtoffers van deze olympische opruiming was de hockeysport.

De internationale hockeybond FIH vergaderde hierover in oktober 1938 tijdens zijn congres in Amsterdam. Indien hockey inderdaad werd afgevoerd, zou de FIH in mei 1940 een eigen wereldkampioenschap organiseren. Het man-

Jonkheer Quarles van Ufford (met pijp) als centrale figuur van een groep deelnemers aan het internationale hockeycongres dat in 1938 in het A.M.VJ.-gebouw in Amsterdam werd gehouden. Bron: *Sport in Beeld/De Revue der Sporten* (nr. 12, 17 oktober 1938).

nentoernooi werd alvast aan het Wagener Stadion in Amsterdam toegewezen, de vrouwen kregen Den Haag als speelstad. In februari 1939 werd dit besluit bekrachtigd door de FIH, zodat de Nederlandse organisatoren uit de startblokken konden gaan. Jonkheer L.J. Quarles van Ufford kreeg de opdracht zich hiermee bezig te houden.

Vanwege het belang van het evenement was het cruciaal dat in ieder geval Brits-Indië mee zou doen, de olympisch kampioen van 1928, 1932 én 1936. Eind december kwam die toezegging binnen. Vanuit de rest van de wereld stroomden de andere aanmeldingen binnen voor het mannentoernooi, zoals van Afghanistan, Japan, Argentinië, Nieuw Zeeland en vele Europese landen. Voor het vrouwevenement van 8 tot en met 12 mei waren vier deelnemers: naast het gastland hadden Australië, Zuid-Afrika en Duitsland hun komst aangekondigd.

Een mooi hockeyjaar

De Nederlandsche Hockeybond blikte in augustus 1938 vast gretig vooruit. 'Het komende seizoen belooft een van de allerbelangrijkste te worden', aldus Quarles van Ufford, 'daar den bond de organisatie is opgedragen van de wereldkampioenschappen die begin Mei 1940 te Amsterdam verspeeld zullen worden.'

Het ging goed met deze sport in ons land, want de bond had net gehoord dat ze zichzelf koninklijk mocht noemen vanwege het veertigjarige bestaan. Het aantal leden steeg ook snel in die tijd, wat met de organisatie van de hockey-WK's kon worden bekroond.

Het zou er alleen nooit van komen vanwege het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog (na de aanval op Polen door Nazi-Duitsland in september 1939), waardoor de internationale sport geleidelijk werd platgelegd. In april 1940 blies Finland de Olympische Spelen af. Enkele maanden eerder was dat al gebeurd met de hockeytoernooien, want op 25 januari 1940 brachten de Nederlandse kranten slecht nieuws voor de sportliefhebbers: 'Het bestuur van den Kon. Ned. Hockeybond heeft aan de internationale organisatie, de F.I.H., moeten mededeelen, onder de huidige omstandigheden af te zien van

de organisatie van de wereldkampioenschappen, welke in Mei te Amsterdam gehouden zouden worden.'

Dat ons land precies in die meidagen zou worden binnengevallen door de Duitsers wist toen natuurlijk nog niemand.

Afscheid van Rein de Waal

Enkele maanden na de afgelasting was de (inter)nationale situatie verder verslechterd, zodat de Hockeybond voor de komende maanden een noodcompetitie had afgekondigd. 'En dan te bedenken,' aldus de *Nieuwe Tilburgsche Courant* van 2 maart 1940, 'dat in een normaal Europa, Amsterdam in het voorjaar 1940 het wereldhockeykampioenschap binnen zijn muren zou gehad hebben en de Nederlandsche Dames Hockeybond de gastvrouw zou zijn van Australië, Zuid-Afrika en Duitschland.'

Precies 75 jaar later is het moeilijk te zeggen wat Nederland én het internationale hockey hebben gemist door deze afgelasting – los van ruim drie decennia aan WK-geschiedenis. Van twee dingen kunnen we echter zeker zijn. De beste hockeyer aller tijden, Dhyan Chand uit Brits-Indië, kwam in 1940 niet naar Nederland, het land waar hij tijdens de Spelen van 1928 één van de grote sterren was geweest. Daarnaast kreeg de Nederlandse hockeyer Rein de Waal als aanvoerder van het nationale hockeyteam niet het afscheid dat hij had verdiend. In plaats van een laatste optreden op het eerste WK Hockey van de geschiedenis, nota bene in zijn eigen stad, sloot hij op 4 mei 1940 zijn loopbaan af in Brussel met een nederlaag tegen België. Zes dagen later was Nederland in oorlog.

Pas in 1973 kwam het WK Hockey voor mannen dan toch naar het Wagener Stadion, waar Nederland zijn eerste wereldtitel won.